

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

ції *Чернівецького національного університету*, (12–15 травня 2025 року).
Юридичний факультет. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. С. 143–145.

Науковий керівник: доцентка кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, кандидатка юридичних наук, доцентка *Остафійчук Людмила Аурелівна*

Скалозуб Ю. Р.

студентка 3-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ВТОРИННОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ

У процесі утвердження України як демократичної, соціальної та правової держави особливого значення набуває забезпечення кожній особі доступу до правосуддя, де важливу роль відіграє система безоплатної правничої допомоги, створена з метою реалізації конституційного права на отримання правової підтримки.

Відповідно до статті 13 Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» (далі — Закон), безоплатна вторинна правнича допомога — вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя [1]. Її мета — забезпечити реалізацію та захист прав і свобод людини, а також їх відновлення у випадку порушення. Тобто держава не лише створює систему доступу до адвоката, а й гарантує ефективність і результативність цієї допомоги.

Ефективність функціонування системи безоплатної вторинної правничої допомоги визначається дотриманням встановлених стандартів якості, що регламентують професійну діяльність адвокатів і гарантують належний рівень надання правових послуг.

Поняття «якості» у філософському сенсі Аристотель визначав як «видову відмінність, що належить сутності предмета», наголошуючи на її змінності та динамічності [2, с. 120–121]. Це означає, що якість не є сталою характеристикою, вона формується і змінюється залежно від умов, обставин і самої дії. Такий підхід цілком застосовний і до правничої допомоги, адже її якість не може бути об'єктивно виміряна як властивість речі — вона оцінюється через результат дій адвоката, задоволення потреб клієнта та дотримання професійних стандартів.

В Україні стандарти якості надання безоплатної вторинної правничої допомоги затверджені Наказом Міністерства юстиції № 4125/5 від 21.12.2017 року (далі — Стандарти), які визначають основні характеристики моделі гарантованого державою захисту, який має здійснюватися адвокатом незалежно, професійно та в інтересах клієнта. У Стандартах закріплені базові принципи: верховенство права, законність, незалежність адвокатської діяльності, конфіденційність, пріоритет інтересів клієнта, компетентність, добросовісність і уникнення конфлікту інтересів [3].

Стандарти відіграють ключову роль як інструмент забезпечення якості правничої допомоги — вони уніфікують підходи до діяльності адвокатів, встановлюють визначені строки та вимоги до дій на кожному етапі провадження: від первинного контакту з клієнтом до завершення справи. Крім того, як слушно зауважує Н. П. Шестерніна, Стандарти гарантують своєчасність допомоги (адвокат має зустрітися з клієнтом не пізніше семи днів після отримання доручення); повноту (обов'язок з'ясувати всі фактичні та правові обставини справи, узгодити правову позицію, підготувати письмовий висновок у разі відсутності підстав для представництва); добросовісність і компетентність (адвокат має діяти виключно в інтересах клієнта, не вводити його в оману щодо можливих результатів, реагувати на порушення процесуальних строків і уникати конфлікту інтересів) [2, с. 121–122].

Контроль за дотриманням Стандартів здійснюється спеціальними комісіями, створеними радами адвокатів регіонів за поданням центрів безоплатної правничої допомоги, а моніторинг — Координаційний центр з надання правової допомоги та регіональні центри. В свою чергу, у світовій практиці широко застосовується PeerReview — система експертної оцінки роботи адвокатів, яку проводять незалежні фахівці для визначення рівня професійності та ефективності.

Слід зазначити, що також Стандарти виступають механізмом контролю та гарантією відповідальності. Згідно зі статтею 31 Закону, дії або бездіяльність посадових осіб, які призвели до неякісного надання допомоги, можуть бути оскаржені до суду або в адміністративному порядку [1]. Такі інституційні гарантії забезпечують реальну відповідальність за якість послуг і формують довіру громадян до системи правової допомоги, що повністю корелюється із міжнародними положеннями, зокрема Основними положеннями про роль адвокатів, прийнятими VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року, та Резолюції Комітету міністрів Ради Європи № (78) 8, які зобов'язують держави забезпечувати рівний доступ до адвокатів для всіх осіб і гарантувати фінансування юридичної допомоги для незаможних громадян [2, с. 124].

Міжнародний досвід показує, що не існує єдиного підходу до оцінювання якості безоплатної вторинної правничої допомоги: кожна держава формує власну систему залежно від національних потреб і цілей. Водночас усі ефективні моделі мають спільні засадничі принципи, серед яких, Роджер Сміт виділяє три ключові складові: чіткі правила щодо обсягу та доступності послуг, які відповідають міжнародним стандартам; етичність, що передбачає не лише запобігання корупції, але й пріоритет інтересів клієнта; технічна компетентність — належний рівень професійної підготовки та досвіду адвоката [4, с.202].

Україна, імплементуючи міжнародно-правові стандарти надання безоплатної вторинної правничої допомоги (Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод), встановила на конституційному рівні право кожного на правничу допомогу, а в окремих випадках на її безоплатне надання. Закон конкретизував ці гарантії, визначивши принципи, механізми фінансування та коло осіб, які мають право на первинну і вторинну правничу допомогу [2], що стало важливим кроком у наближенні українського законодавства до європейських стандартів забезпечення права на справедливий суд і рівний доступ до правосуддя.

Проблематика якості БПД безпосередньо пов'язана з гарантіями справедливого судового розгляду, що послідовно підкреслює Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ). Так, у справі «Яременко проти України» Суд установив порушення статті 6 Конвенції, зокрема у зв'язку з використанням зізнання, отриманого за відсутності захисника, та іншими порушеннями права на справедливий судовий розгляд, що ілюструє вирішальне значення належного забезпечення права на захист для оцінки «якості» правничої допомоги в конвенційному розумінні [5].

Отже, Стандарти якості надання безоплатної вторинної правничої допомоги посідають центральне місце у забезпеченні реалізації конституційного права особи на правничу допомогу та справедливий судовий розгляд. Вони формують нормативну основу уніфікації професійної діяльності адвокатів і визначають критерії ефективності, компетентності та добросовісності під час надання правничих послуг. Дотримання Стандартів сприяє підвищенню довіри до правосуддя та раціональному використанню бюджетних ресурсів, а послідовна імплементація міжнародних принципів у національне законодавство засвідчує орієнтацію України на гармонізацію з європейськими підходами, що в підсумку зміцнює гарантії прав людини та утверджує верховенство права.

Список використаної літератури

1. Про безоплатну правничу допомогу : Закон України від 02.06.2011 р. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
2. Шестерніна Н. П. Гарантії та стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги в Україні. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. Випуск № 1 (41). 2019. С. 120–124. URL: <https://visnyk-ppsp.kpi.ua/article/view/19475>
3. Про затвердження Стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у цивільному, адміністративному процесі та представництва у кримінальному процесі : Наказ Міністерства юстиції України від 21.12.2017 № 4125/5 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1554-17#Text>
4. Сміт Р. Міжнародні стандарти надання правової допомоги: порівняльний аналіз. *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/-mizhnarodni-standarti-nadannya-pravovoyi-dopomogi-porivnyalnyi-analiz.html>
5. Справа «Яременко проти України» (Заява № 32092/02) : Рішення Європейського суду з прав людини від 12.06.2008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_405#Text

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» *Щербатий Роман Романович*

Сковородецька Т. В.

студентка 2-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУДОЧИНСТВА

Цифровізація судочинства є невід’ємним елементом модернізації правової системи, що покликана забезпечити оперативність, прозорість та доступність правосуддя. В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та глобальної цифрової трансформації перед адвокатурою постають нові виклики, пов’язані з необхідністю адаптації професійної діяльності до сучасних технічних реалій.

Дистанційний формат взаємодії з клієнтами та колегами, зумовлений об’єктивними обставинами, сприяв активному впровадженню адвокатами різноманітних цифрових інструментів і комунікаційних платформ, зокрема Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, Join.Me [1].